

Akkergeelster

Gagea villosa

(foto Bart Wullings / Buiten-beeld)

S2

Beschermingsstatus

Rode lijstcategorieën

Beschermingsstatus

Habitatrichtlijnsoort

Vogelrichtlijnsoort

Belangrijke leefgebieden

Korte soortbeschrijving

Soortkenmerken

De Akkergeelster is een lage, dofgroene voorjaarsbloeier. De plant wordt 10 tot 25 cm hoog en bezit aan de voet twee of soms drie lijnvormige bladeren. De plant bloeit in maart en april met zwavelgele bloemen. De bloem kan bestaan uit twee tot tien bloemdekbladen. De bloemstelen zijn behaard evenals de bloemdekbladeren aan de buitenzijde. De bloeiwijze heeft twee niet stengelomvattende schutbladeren.

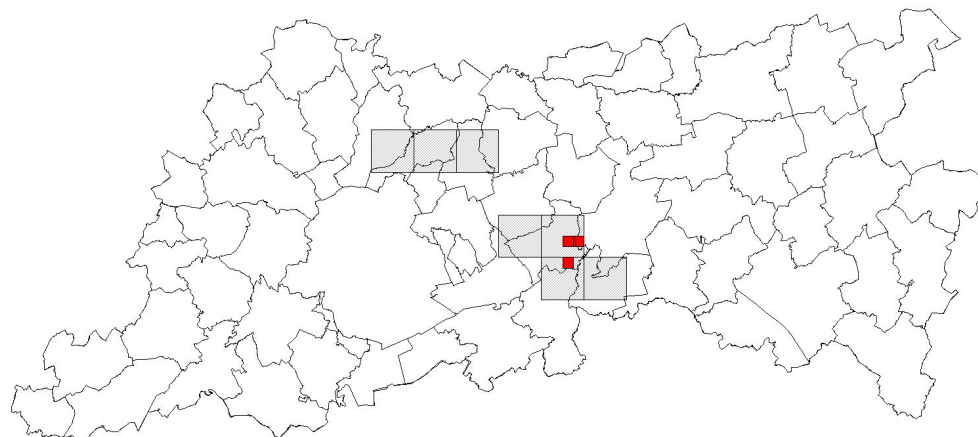
Biotoopvereisten

De Akkergeelster groeit op licht beschaduwde, soms zonnige, vrij open plaatsen op matig droge, matig voedselarme, kalkhoudende, soms zwak zure, vaak iets omgewerkte, humushoudende grond (zand, zavel, löss en stenige plaatsen).

Voorkomen in de provincie Vlaams-Brabant

Regionale verspreiding

De Akkergeelster komt in Vlaams-Brabant enkel voor in Bertem. Veel soorten die min of meer gebonden zijn aan akkersystemen zijn in Vlaanderen ernstig bedreigd. Het plateau van Duisburg herbergt nog een rijke akkeronkruidengemeenschap die in vergelijking met andere akkerbouwstreken in Vlaanderen tot op heden betrekkelijk goed heeft standgehouden.

Inventarisatieonderzoeken

geen

Knel- en aandachtspunten

- Verandering in gewaskeuze en intensivering van teelten ging gepaard met een efficiëntere zaadschoning, een intensievere, vaak chemische onkruidbestrijding, een diepe grondbewerking en een sterke bemesting. Daardoor is een groot deel van de akkeronkruiden verdwenen en is van de biodiversiteit op akkers weinig overgebleven.

Overzicht maatregelen

H2.7, H2.8, H2.11 Aangepast akkerbeheer, randenbeheer en braaklegging

S2.1. Rotatie-akkerbeheer met wintergraan

S2.2. Graanranden

Landschaps- en habitatgerichte maatregelen

H2.7, H2.8, H2.11. Aangepast akkerbeheer, randenbeheer en braaklegging.

Een natuurgericht akkerrandenbeheer met kruidenrijke randstroken sluit aan op het op akkerkruiden gericht akkerbeheer (maatregel S2.1). Voor het behoud van akkeronkruiden is een regelmatige grondbewerking noodzakelijk. In die context is de aanleg van extensief beheerde graanranden een geschikte maatregel. Bij een natuurgericht akkerbeheer hoort een stopzetting, extensivering en/of gerichte(re) toepassing van bestrijdingsmiddelen. Floristisch zijn de beste resultaten van aangepast akkerbeheer voor bijzondere akkerkruiden te halen op krijt-, klei- en leembodems van historische akkercomplexen.

Foto: Soortenrijke akkerrand (Bron: VLM Foto-databank).

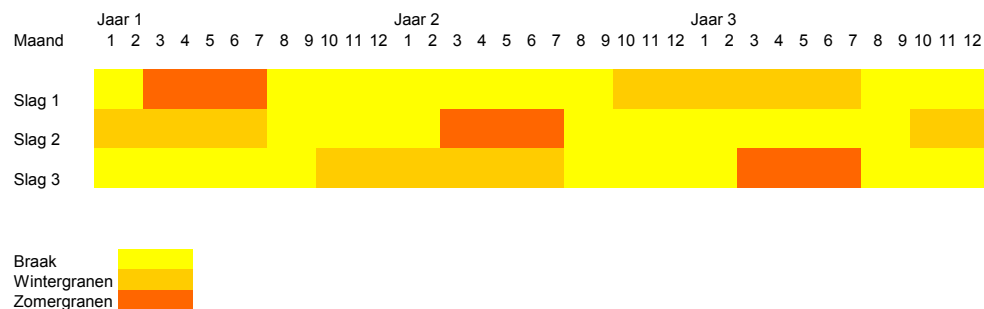
Soortgerichte maatregelen

S2.1. Rotatie-akkerbeheer met wintergraan.

Op akkers met een basenrijke bodem wordt een teeltrotatie met wintergraan gevolgd volgens het drieslagstelsel, zonder herbicidegebruik en met een oppervlakkige, niet kerende grondbewerking en een matige (organische) bemesting. Dit betekent dat de verbouwing van wintergraan (tarwe of rogge + eventueel gevolgd door nagewas) wordt gevolgd door zomergraan (gerst of haver) en vervolgens door braak. Hiervoor wordt het beheerperceel in drie stroken verdeeld zodat op één perceel telkens elke fase aan bod kan komen.

S2.2. Graanranden.

Het betreft brede (> 5m) en langgerekte randen die volgens het principe van een rotatie-akkerbeheer worden aangelegd. Ze ondergaan de voor akkers gebruikelijke (evenwel niet kerende) bodembewerking maar er vindt geen bestrijding van onkruiden en slechts een matige organische bemesting plaats. Er wordt breed ingezaaid en morsig geoogst; d.w.z. dat enerzijds een opener gewas ontstaat en anderzijds na de oogst graanresten overblijven. Om op langere termijn zeldzamere akkerkruiden te behouden en een veelzijdige ontwikkeling van akkerkruiden te bekomen moet gekozen worden voor een vaste rand. Om ook voor vogels een voordeel te leveren kunnen de granen ook lange(re) tijd op de akker behouden blijven. De graanranden blijven dan best staan tot 15 of (indien mogelijk) tot 31 maart, waarna ze kunnen ondergeploegd worden. Het is wel te vermijden dat het graangewas gauw gaat platliggen (= legeren). Daarom wordt gekozen voor graanvariëteiten met korte stengels en waarvan de korrels zo lang mogelijk in de aren blijven zitten. Dergelijke keuze in combinatie met een lage stikstofbemesting voorkomt dat het platgevallen graan een dicht en vochtig tapijt vormt.

Figuur. Drieslagstelsel met wintergraan, zomergraan en braak.

Foto: Graan- en kruidenrand. (Bron: VLM Foto-databank)

Financierings- en ondersteuningmogelijkheden

Algemeen

- Ondersteuning gemeentelijk natuurbeleid
- Subsidie voor de aankoop van natuurgebieden
- Landschapsteam

Soortgericht

- Bijzonder natuurbeschermingsproject

Habitatgericht

- Beheerovereenkomst soortenrijke graslanden en akkers
- Beheerovereenkomst perceelsrandenbeheer

Lopende initiatieven

geen

Opvolgings- en evaluatiemogelijkheden**Opnemen van permanente kwadraten**

Regelmatige opvolging van de vegetatieontwikkeling op vaste plaatsen met aandacht voor aandeel en ontwikkeling van Akkergeelster en andere bijzondere soorten akker(on)kruiden.

Referenties & verdere informatie**Publicaties**

- Bal D., Beije H.M. & Fellingner M. (2001). Handboek natuurdoeltypen. Rapport Expertisecentrum LNV nr. 2001/020. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Expertisecentrum LNV, Wageningen. 832 p.
- Dochy O. & Hens M. (2005). Van de stakkers van de akkers naar de helden van de velden. Beschermingsmaatregelen voor akkervogels. Rapport van het Instituut voor Natuurbehoud IN.R.2005.01, Brussel, i.s.m. het provinciebestuur West-Vlaanderen, Brugge. 108 p.
- Jansen, M.T. (1977). De Akkergeelster, *Gagea villosa* in Nederland. De Levende Natuur 715. 276-279.
- Van Landuyt W., Hoste I., Vanhecke L., Van den Bremt P. Vercruyssen W. & De Beer D. (red.) (2006). Atlas van de Flora van Vlaanderen en het Brussels gewest. Nationale Plantentuin en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek i.s.m. Flo.Wer vzw. 1007 p.
- Weeda, E.J., Westra, R., Westra, CH; & Westra, T. (1985). Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties 4. IVN. Hilversum. 317 p.
- Wouters, J. (2003). Ontwerp van ecologische gebiedsvisie voor het landinrichtingsproject 'Brabants Plateau'. Rapport Instituut voor Natuurbehoud i.o.v. VLM. Brussel. 297 p.
- Zwaenepoel, A., 't Jollyn, F., Vandenbussche, V. & Hoffmann, M. (2002). Systematiek van natuurtypen voor de biotoop grasland. WVI, Brugge. 532 p.

Websites

- Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)
- Natuurpunt Bertem
- Wilde planten in Nederland
- Soortendatabase van Nederlandse soorten
- Soortenbank van Nederland
- www.waarnemingen.be

Folders

geen

Advies

- Plantenwerkgroep

